

Du skal skrive enten A eller B, IKKE BEGGE

Oppgave A

Regjeringen har satt i verk flere tiltak for å øke norsk eksport, blant annet eksportsatsingen «Hele Norge eksporterer» (<https://helenorgeeksporterer.no/>). Målet er å øke eksporten utenom olje og gass med 50 prosent innen 2030.

Diskuter hvorvidt økt eksport er et godt mål for Norge. Diskuter mulige effekter av støtteordningen rettet mot eksportsektoren.

Oppgave B

Vurder fordeler og ulemper ved å innføre borgerlønn («universal basic income»), det vil si en garantert inntekt til alle, som gis uten betingelser. Se spesielt på muligheten for å erstatte noen av de trygdeordningene som gir forsikring av inntekten, «inntekts-sikringsordninger», ved eksempel ved uførhet eller ledighet.

En god besvarelse:

- Diskuterer og presiserer problemstilling. Definerer begreper og tolker spørsmål ved behov, og gir en fornuftig avgrensning.
- Bruker økonomisk teori aktivt til å belyse problemet. Det kreves ikke bruk av formelle modeller – verbale resonnementer og bruk av generell økonomisk innsikt kan være like fornuftig i mange tilfeller. De verbale resonnementene skal være forklare presist om forutsetninger og mekanismer. God bruk av økonomiske begreper (som alternativkostnad, eksterne effekter) kan gi nyttig innsikt i seg selv.
- Fremstillingen er klar og poengtert, og med naturlig rekkefølge på momentene. Man skal belyse, ikke belære. Korrekt bruk av referanser.
- Fra Karine Nyborg sin forelesning om akademisk fagtekst: Idealet er at alt man skriver skal være relevant, korrekt, presist og veldokumentert

Med andre ord: Alt de har trent på i seminarene

Momenter til oppgave A

Forelesningen fra FinDep om krav til en god utredning understreket at det er viktig å starte med å drøfte hva som er formålet. Det er derfor et pluss om det diskuteres hva som er det underliggende målet med økt eksport. Hjemmesiden til «Hele Norge eksporterer» sier ingenting om dette. En grunn kunne være bekymring for driftsbalansen, og da bør en diskutere om det er grunnlag for dette. Her er balanse i utenriksøkonomien med og uten oljeinntekter sentralt. Vi kan ikke ha negativ driftsbalanse over tid, men Norges inntekter fra oljeformuen gjør at vi trenger mindre av annen eksport for å unngå dette. Det trenger derfor ikke være problematisk om eksportinntekter fra fastlands-Norge er lavere enn importutgiftene i perioder. Problemstillinger knyttet til handelsbalanse og driftsbalanse (nasjonalregnskap) er undervist i de to obligatoriske makrokursene ECON1310 og ECON2310.

Økt eksport som et eget mål og tilhørende støtteordninger kan gi uheldig ressursallokering: Både ECON1210 og ECON2610 har stoff om optimal ressursallokering. I ECON1210 brukes partiell markedsteori til å se på effektene av subsidier i et marked. På ECON2610 brukes badekarsdiagram til å analysere optimal allokering av en gitt ressurs (typisk arbeidskraft) mellom to sektorer – for eksempel konkurranseutsatt og skjermet. I forbindelse med seminaroppgave 5 om «produktivitet og eldrebølge» har de også repetert allokering mellom to sektorer.

Et godt mål for næringspolitikken er full ressursutnyttelse og at ressursene allokeres samfunnsøkonomisk optimalt. En bør forklare hva det innebærer. Norge har full sysselsetting. Blant annet på grunn av en økende andel eldre forventer vi økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester, både fra private husholdninger og gjennom offentlig sektor. Dette er stort sett tjenester i skjermet sektor – det vil si tjenester vi bare i begrenset grad kan importere. Økt sysselsetting i eksportsektoren innebærer færre sysselsatte i skjermet sektor/omsorgssektoren.

De finner nok lett fram til artikler i media som setter dem på sporet (nedenfor) av gode momenter. Her er noen:

<https://www.dn.no/fredagskronikken/okonomi/politikk/naringspolitikk/mal-om-mer-eksport-gir-ikke-gronn-omstilling/2-1-1436341>

<https://www.ks.no/kronikker/hvorfor-alt-dette-maset-om-okt-eksport/>

<https://www.ks.no/kronikker/har-de-hort-om-oljefondet/>

<https://www.dn.no/innlegg/okonomi/import/eksport/innlegg-rom-for-storre-skjermet-sektor/2-1-739335>

Momenter til oppgave B (Borgerlønn)

[2010_04_CREAMwp.pdf \(bi.no\)](#) Denne artikkelen av Moen&Riis er en ryddig og god drøfting av borgerlønn ved bruk av økonomisk teori som stort sett lett kan forstås av en 3010-student. Det betyr at de som finner fram til denne artikkelen har rikelig med momenter og forslag til økonomisk teori som kan brukes. argumenter. Utfordringen blir da å gi en selvstendig og god drøfting. For de som ikke finner fram til artikkelen er oppgaven mer krevende siden de ikke har hatt noe eksplisitt om borgerlønn i de obligatoriske kursene. De kan for eksempel bruke konsumentteori til å si noe om mulige effekter av en slik ordning på den enkeltes arbeidstilbud, men ellers fordrer oppgaven god bruk av generelle økonomiske innsikt. Det finnes en del eksperimenter med borgerlønnliknende ordninger – det er relevant å finne fram og drøfte hvorvidt det er noe å lære av disse.

For øvrig er det en god del populærvitenskapelig stoff og debattinnlegg om borgerlønn – men ikke så mange fagartikler om temaet. Jeg fant disse:

[w25598.pdf \(nber.org\)](w25598.pdf (nber.org))

https://www.bi.edu/globalassets/forskning/centre-for-research-in-economics-and-management/publications/2010_04_diskusjonsnotat.pdf

.

Hva er borgerlønn?

Utbetaling til alle borgere, gis uten betingelser.

Et sentralt spørsmål er i hvilken grad det skal erstatte noen eksisterende ordninger for inntekts-sikring. (som trygder og sosialhjelp)

Størrelse er også sentralt: Skal det være mulig å leve av borgerlønna?

Hva er formålet borgerlønn?

Foreslått av representanter for svært ulike ideologier – med ulike begrunnelser:

- A. Tillegg til eksisterende velferdsordninger: Frihet, ubyråkratisk, tette hull i velferdsordninger/sikkerhet. Må finansieres ved skatteøkninger
- B. Erstatte velferdsordninger med en minsteutbetaling: minimumsstat men sikkerhet mot nød. Selvfinansierende

Mange forslagsstillere tenker seg nok en mellomting: At borgerlønn kan erstatte noen av dagens velferdsordninger, som sosialhjelp, men ikke alle.

Diskutere en eller begge. Evt. diskutere en grundig og bare litt om den andre.

Si noe om størrelsesorden, og hva det impliserer for finansieringsbehov, eventuelt kutt i andre utgifter (andre støtteordninger?). Her er det relevant å finne fram tall

Tillegg til eller erstatning av eksisterende velferdsordninger

Dersom borgerlønn skal være et tillegg til eksisterende ordninger må det finansieres ved skatteøkning. Om man tjener eller taper på borgerlønn vil da avhenge av om skatteøkningen man betaler er lavere eller høyere enn borgerlønna man mottar.

Erstatte dagens ordninger for inntekts-sikring?

De fleste av velferdsordningene er forsikring mot inntektsbortfall, såkalt inntekts-sikring. Borgerlønn gir ikke inntektssikring, slik som uføretrygd og ledighetstrygd gjør: Man betaler inn mer jo mer man tjener, og hvis man blir ufør eller arbeidsløs får man utbetalt mer jo mer man tjente – dvs en viss forsikring. (Det er også et omfordelende element) Borgerlønn gir ikke denne forsikringen – dvs det kan ikke erstatte den forsikringen disse ordningene gir.

Effektivitetsvirkninger

Virkning på arbeidstilbud: Av borgerlønnen i seg selv, og av endring i skattesatser for å finansiere borgerlønna

Selve borgerlønna virker som en arbeidsfri inntekt, og kan derfor tenkes å gi lavere arbeidstilbud. Hvis den skal erstatte noen velferdsordninger er fordelene at den ikke reduserer incentivet til å jobbe – i motsetning til stønader som faller bort hvis man får inntekt

Økt skattesats t : Substitusjons- og inntektsvirkning. Substitusjonsvirkningen trekker også i retning av lavere arbeidstilbud.

Det kan være andre effekter på arbeidstilbudet som ikke kommer fram i de enkleste betraktningene om konsumentens arbeidstilbud. For eksempel kan borgerlønn gjøre det mulig å vente på en bedre match i arbeidsmarkedet, og økonomisk trygghet kan gi bedre beslutninger.